

Δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις

Αρχαία Γ Γυμνασίου.

Οι επιρρηματικές δευτερεύουσες προτάσεις λειτουργούν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί (δηλαδή, δηλώνουν αιτία, χρόνο, σκοπό κ.ά.) της εξάρτησής τους.

1. Αιτιολογικές

***Εξαρτώνται** κυρίως από ρήματα ψυχικού πάθους (δηλαδή, ρήματα που δηλώνουν χαρά, λύπη, έκπληξη, θυμό κ.ά.), αλλά και από κάθε άλλο ρήμα που χρειάζεται αιτιολόγηση.*

***Εισάγονται** κυρίως με τους αιτιολογικούς συνδέσμους **ὅτι** (αντικειμενική αιτιολογία), **ὥς** (υποκειμενική αιτιολογία), **ἐπεί**, **ἐπειδή**, **διότι** και **εἰ** (υποθετική αιτιολογία).*

***Εκφέρονται** με:*

- οριστική, πραγματικό περιεχόμενο.
- δυν. οριστική, αντίθετο του πραγματικού.
- δυν. ευκτική, περιεχόμενο δυνατό στο παρόν και στο μέλλον.
- ευκτική πλαγίου λόγου, εξάρτηση από ιστορικό χρόνο

***Λειτουργούν συντακτικά** ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί της αιτίας στην πρόταση εξάρτησής τους.*

2. Τελικές

***Εξαρτώνται** κυρίως από ρήματα κίνησης (π.χ. ἔρχομαι, φεύγω, πορεύομαι) ή σκόπιμης ενέργειας (π.χ. πράττω).*

***Εισάγονται** με τους τελικούς συνδέσμους **ἵνα**, **ὅπως**, **ὥς**.*

***Εκφέρονται** με*

- υποτακτική, προσδοκώμενο περιεχόμενο.
- οριστική ιστορικού χρόνου, σκοπός που τελικά δεν πραγματοποιήθηκε.
- ευκτική πλαγίου λόγου, εξάρτηση από ιστορικό χρόνο.

Λειτουργούν συντακτικά ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί του σκοπού στην πρόταση εξάρτησής τους.

3. Συμπερασματικές

Δεν εξαρτώνται από συγκεκριμένα ρήματα· συνήθως προηγείται στην εξάρτηση δεικτική αντωνυμία ή δεικτικό επίρρημα (τοιούτος, τοσοῦτος, οὕτως κ.ά.).

Εισάγονται με τους συμπερασματικούς συνδέσμους ὥστε και ὡς.

Εκφέρονται με οριστική, δυνητική οριστική, δυνητική ευκτική και απαρέμφατο.

- οριστική, πραγματικό περιεχόμενο.
- δυν. οριστική, περιεχόμενο δυνατό στο παρελθόν.
- δυν. ευκτική, περιεχόμενο δυνατό στο παρόν και στο μέλλον.
- απαρέμφατο, περιεχόμενο δυνατό ή ενδεχόμενο· με απαρέμφατο εκφέρονται επίσης οι συμπερασματικές προτάσεις που δηλώνουν επιδιωκόμενο σκοπό και όρο ή συμφωνία.

Λειτουργούν συντακτικά ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί του αποτελέσματος στην πρόταση εξάρτησής τους.

4. Εναντιωματικές-παραχωρητικές

Εκφράζουν εναντίωση προς το περιεχόμενο της πρότασης που προσδιορίζουν (συχνά προηγούνται στην εξάρτηση οι αντιθετικοί σύνδεσμοι αλλά, ἀλλ' οὐν, ὅμως). Οι εναντιωματικές προτάσεις δηλώνουν αντίθεση προς κατάσταση πραγματική (που ὄντως ισχύει), ενώ οι παραχωρητικές προς κατάσταση που κάνουμε την παραχώρηση να δεχθούμε ότι ισχύει.

Εισάγονται με τους εναντιωματικούς συνδέσμους εἰ καί, ἄν καί (= αν και, εναντιωματικές), καὶ εἰ, καὶ ἄν (ἦν, ἐάν), οὐδ' εἰ, οὐδ' ἐάν (ἄν), μηδ' εἰ, μηδ' ἐάν (= και αν ακόμη, παραχωρητικές).

Εκφέρονται με

- οριστική, πραγματικό περιεχόμενο.
- υποτακτική, περιεχόμενο προσδοκώμενο.
- -υκτική κατά τα πρότυπα των υποθετικών προτάσεων

Λειτουργούν συντακτικά ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί της εναντίωσης στην πρόταση εξάρτησής τους.

Ασκήσεις:

Στις παρακάτω περιόδους να αναγνωρίσετε τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις και να δηλώσετε την εισαγωγή, την εκφορά και το συντακτικό τους ρόλο

- 1. Οἱ Ἀθηναῖοι παρήλθον ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅπως σημήνειαν τὴν σφετέραν δύναμιν.*
- 2. Φήσουσι σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ μὴ εἰμί.*
- 3. Ξενοφῶν καὶ Χειρίσοφος διεπράζαντο, ὥστε λαβεῖν τοὺς νεκρούς.*
- 4. Ἀθηναῖοι ἐνόμιζον λελύσθαι τὰς σπονδάς, ἐπειδὴ εἰς χεῖρας ἦλθον.*
- 5. Μὴ σπεῦδε πλουτεῖν, ἵνα μὴ ταχὺ πένης γένη.*
- 6. Γύμναζε σαυτὸν πόνοις ἐκουσίοις, ὅπως ἂν δύναιο καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν.*
- 7. Τὰ δίκαια πάντες, ἐὰν καὶ μὴ βούλονται, αἰσχύνονται μὴ πράττειν.*
- 8. Πλοῖα δ' ὕμῃν πάρεστιν, ὥστε ἐξαίφνης ἂν ἐπιέσοιτε.*
- 9. Λείπουσι τὸν λόφον οἱ ἵππεῖς, ἐπεὶ καὶ ἐνταῦθα ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες.*
- 10. Πολλὴν κραυγὴν ἐποίουν, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν.*
- 11. Ἐπειδὴ ἐβούλετο ἀσκῆσαι τὸ στράτευμα, ἄθλα προύθηκε.*
- 12. Οἱ Ἕλληνες ἠθύμουν, ἐπεὶ οὐκ εἶχον τὰ ἐπιτήδεια.*
- 13. Ἐκάλεσε τις αὐτόν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱέρα.*
- 14. Οὕτως ἰσχυρὸν ἢ ἀλήθεια, ὥστε πάντων ἐπικρατεῖ.*
- 15. Εἰ καὶ χρήματα ἔχομεν, οὐκ εὐτυχοῦμεν.*
- 16. Ἄνθρωποι κακοί, εἰ καὶ ὠφελεῖν δοκοῦσιν, μᾶλλον βλάπτουσιν.*

17. Χρὴ ποιεῖν τοῦτο, καὶ εἰ μὴ πέποιθα.
18. Οἱ τριάκοντα ἡρέθησαν, ἐφ' ᾧτε συγγράψαι νόμους.
19. Πέμπει στρατιώτας, ὅπως βοηθήσωσι τῇ πόλει.
20. Οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὐ φαίνοιτο.
21. Δεινὸν ἐστὶ εἰ ἀδίκησομέν τινα.
22. Οὕτως ἀναίσθητος εἶ, ὥστε οὐ δύνασαι λογίσασθαι.
23. Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῇ.
24. Οἱ δὲ διήλλαζαν, ἐφ' ᾧτε εἰρήνην ἔχειν.
25. Καὶ εἰ μὴ τι κωλύει, ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι.